

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут новітніх освітніх технологій
Кафедра освітології і педагогіки

СТРІЛЕЦЬКА Софія Володимирівна

**Педагогічний супровід педагогів закладів загальної
середньої освіти до інноваційної діяльності в системі
післядипломної освіти/Pedagogical support of teachers
of general secondary education institutions for
innovative activities in the postgraduate education
system**

спеціальність: 011 – Освітні, педагогічні науки
освітньо-професійна програма – Управління закладами освіти
Кваліфікаційна робота

Виконала студентка групи

ОСУЗОзм-21

С. В. Стрілецька

Науковий керівник

д.пед.н., доц. Г. А. Рідкодубська

Кваліфікаційну роботу допущено

до захисту:

«___» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

_____ **Л. З. Ребуха**

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ.....	7
1.1 Використання інформаційних та комунікаційних технологій в освіті...	7
1.2 Інформаційна система управління якістю освіти У ЗВО.....	16
Висновки до першого розділу.....	24
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ.....	26
2.1 Управління якістю освіти: педагогічний аспект.....	25
2.2 Основні напрямки контролю за якістю освіти.....	28
Висновки до другого розділу.....	31
РОЗДІЛ 3. ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЯК МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЙОГО ЯКІСТЮ ОСВІТИ	33
3.1 Структура та зміст підготовки педагога: модель якості навчання.....	33
3.2 Управління роботою здобувачів освіти, які мають низьку та високу навчальну мотивацію.....	40
3.3 Дослідження на виявлення готовності здобувачів вищої освіти до набуття знань з управління якістю освіти на засадах використання інформаційно-комунікаційних технологій.....	42
Висновки до третього розділу.....	44
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50
ДОДАТКИ.....	59

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЗЗСО – заклади загальної середньої освіти;

ДПА – державна підсумкова атестація

МО – методичні об'єднання

ІС УЯО – інформаційної системи управління якістю освіти

ВСТУП

Актуальність теми кваліфікаційного дослідження. У визначенні завдань розвитку сучасної освіти та її реформування пріоритетне місце посідають питання забезпечення її якості. В останні роки проблема якості освіти набула надзвичайної актуальності. Серйозний вплив на актуалізацію якості освіти як сучасну соціально-педагогічну проблему має інтелектуалізація виробництва, поява ринку освітніх послуг, розвиток інформаційних технологій.

У сучасному розумінні якість освіти – це не тільки відповідність знань державних стандартів, для тих, хто навчаються, а й успішне функціонування самого навчального закладу, а також діяльність кожного педагога та управлінця освітнім закладом у напрямку забезпечення якості освітніх послуг.

Надзвичайна актуалізація проблеми якості освіти пов'язана з розвитком в останні десятиліття так званої «філософії загальної якості». У межах цієї філософії відбувається переосмислення традиційного поняття якості як ступеня відповідності будь-якому стандарту, у нашому випадку освітньому, тобто, якою мірою споживачі задоволені освітніми послугами. У контексті цього підходу якість освіти у закладах освіти в ХХІ ст. визначається як співвідношення мети та результату, що виражається в сукупності характеристик, що відображають рівень досягнутих кількісних та якісних результатів, рівень організації та здійснення освітнього процесу, умови, в яких він протікає.

Для суспільства, як зазначає В. Зацарна [17], О. Кондур [26], О. Кравченко [28], І. Пліш [39], О. Попова [43], І. Проценко [51] та ін., якість освіти одна із найважливіших проблем. У концепції модернізації закладів освіти досягнення нової якості загальної освіти проголошено першочерговим завданням. Говорячи про якість освіти, мають на увазі оцінку того, яких результатів домагаються педагоги під час навчання здобувачів освіти. Однак останнім часом все частіше при цьому мають на увазі і якість самого освітнього процесу та умов, у яких він реалізується.

Для сучасного навчального закладу поняття «якість освіти» пов'язана, перш за все, з його конкурентоспроможністю на ринку освітніх послуг (І. Горда [13], О. Калініна [22], С. Карплюк [23], О. Кулик [30], А. Роєнко [52], Я. Топольник [52] та ін.). У цьому вона сприймається як комплекс споживчих

властивостей освітньої послуги, що забезпечує задоволення внутрішніх потреб розвитку особистості здобувача освіти.

У зв'язку з цим стає все більш усвідомленою та актуальною необхідність управління якістю освіти на рівні закладу освіти, так як управління якістю освіти є процес проектування, тобто постановки цілей освіти та визначення шляхів їх досягнення; організації освітнього процесу та мотивації його учасників на якісну працю; контролю як процесу виявлення відхилень від цілей та моніторингу – системи відстеження змін у розвитку; регулювання та аналізу результатів. На підвищення якості навчального процесу спрямовані зусилля педагогічних колективів багатьох освітніх закладів. Однак існує протиріччя: подібні зусилля в багатьох випадках не призводять до очікуваних результатів, і якість освіти залишається невисокою.

Сьогодні існують різні напрями підвищення ефективності управління якістю освіти в освітньому закладі (О. Кравченко [29], І. Станкевич [55] та ін.). До них відносяться: акредитація освітньої установи, шкільна система оцінки якості освіти, моніторинг освітнього процесу, внутрішньошкільний контроль та ін. тим, однак важливим залишається управління якістю освіти здобувачів вищої освіти на основі інформаційно-комунікаційних технологій.

Мета кваліфікаційної роботи: створити систему управління якістю освіти, як один із напрямів підвищення ефективності освіти на основі інформаційно-комунікаційних технологій.

Об'єкт дослідження: якість освіти в закладі освіти

Предмет дослідження: система контролю, як один із напрямів підвищення ефективності управління якістю освіти.

Завдання дослідження:

- 1) Визначити та обґрунтувати важливість інформаційно-комунікаційних технологій в освіті.
- 2) Схарактеризувати теоретичні засади управління якістю освіти.
- 3) Описати внутрішній контроль закладу освіти як механізм управління його якістю.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використовувався комплекс взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих один

одного методів: оглядово-аналітичні та теоретичні (аналіз літературних джерел), співбесіда із здобувачами освіти та педагогами.

Практична значення дослідження полягає в тому, що розкрита тема, пов'язана із управлінням якістю освіти здобувачів вищої освіти на основі інформаційно-комунікаційних технологій може бути використана у практичній діяльності педагогів закладів освіти, буде корисна фахівцям, управлінцям, які працюють у сфері освіти, оскільки підвищує їх професійну готовність до реалізації запропонованої моделі якості навчання у педагогічній практиці.

Структура й обсяг кваліфікаційної роботи. Наше дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Робота містить 59 сторінок, з них 50 сторінок основного тексту, 68 літературних джерел (з них 8 іноземною мовою) та 1 додаток.

За результатами дослідження опубліковано тези:

1. Ребуха Л. З., Стрілецька С. В. Управління якістю освіти. Інновації в освіті: реалії та перспективи розвитку : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 24 листопада 2023 р.). Тернопіль : ЗУНУ, 2023. С. 154–156.

2. Ребуха Л. З., Стрілецька С. В. Управління якістю освіти здобувачів вищої освіти. Використання технологій менеджменту якості в управлінні закладами освіти: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 17 листопада 2023 р.) Тернопіль : ТТОКІППО, 2023. С. 169–171.

РОЗДІЛ 1

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

1.1. Використання інформаційних та комунікаційних технологій в освіті

Тема інформатизації нині одна з найбільш актуальних та широко обговорюваних. Феномен інформатизації виведений у число універсальних світоглядних категорій, що створив нову тріаду - «Матерія - Енергія - Інформація». Інформація та телекомунікації набувають не тільки особливого пізнавального змісту в сучасному інформаційному суспільстві, але й стають потужною перетворюючою силою в організації його життєдіяльності.

Особливістю нового погляду на вирішення проблем інформатизації освіти є пошук підходів до професійного та особистісного розвитку людини та того, як має змінитися зміст освіти, форми та методи її організації для вдосконалення якості професійної підготовки майбутніх фахівців. У цьому шукані підходи мають орієнтуватися, насамперед, не створення технологічних інваріантів і нових стандартів освіти, але в розробку методик модернізації освіти з урахуванням використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій.

Сучасний погляд підготовку фахівця означає формування професійних компетенцій, а чи не просто передачу інформації. До професійних компетенцій відносять: вміння приймати рішення у ситуаціях невизначеності, володіння проектною культурою та вміння оптимізувати власну професійну діяльність.

Розглянемо, у чому основні особливості нашого часу, коли катастрофічно швидко змінюються життєві позиції молоді, переосмислюється звичний світ цінностей. Ми вступили у XXI ст. – століття інформатизації та глобальних змін у житті світової спільноти, в якому створено, за словами Т. Козарь, В. Комаров та ін. практично різні типи мереж. За одним типом мереж пов'язані комп'ютери, а з іншого – безпосередньо люди. Багаторівневий маркетинг (прим. авт. – Другий тип мереж) надзвичайно схожий на Інтернет, але тільки побудований

він на живому матеріалі. Що це означає? Це означає, що на перший план найближчим часом вийде не здатність освоювати найпростіший набір операцій (тобто не хороша навченість), а вміння навчатися, більше того, здатність до перенавчання, бо тільки люди, які здатні перевчитися 7-8 разів протягом свого життя, виявляться ефективними та конкурентоспроможними на ринку праці. Інакше кажучи, у майбутньому світі виявиться затребуваним лише той, у кого з'явиться специфічна якість: здатність до перенавчання. Можна сказати інакше – з'явиться здатність до зміни, здатність до самозміни.

Чи здатна кожна людина до таких перетворень? Безперечно, ні! Криза в економіці не могла не позначитися на розвитку системи освіти. Наслідки кризи в освіті не було видно відразу, оскільки не були потрібні кваліфіковані кадри в умовах розвалу виробництва в країні за останні десятиліття. Але наслідки кризи в економіці негативно позначилися і на системі освіти. Нині це стало зрозуміло всім, тому й ухвалюються національні програми розвитку освіти.

Нам усім необхідно зрозуміти, переосмислити абсолютні цінності, якими жила країна багато десятиліть та століть. Але найважливіше – це проаналізувати причини нашої, як правило, нездатності безболісного переходу до життя в нових соціально-економічних умовах. Як мають змінитись умови виховання нового покоління? Яку систему цінностей необхідно формувати, щоб людина не опинилась у стані шоку перед реальною складністю світу? Чому все частіше зустрічаються висновки дослідників-психологів, що високий інтелект не є запорукою життєстійкості у сучасному досить жорсткому світі? Багато питань. У контексті цього висловлювання та вимог часу нас цікавитимуть наступні питання: Якою має бути освіта в умовах інформатизації суспільства? Як має змінитися зміст, форми освіти? Як мають змінитися вимоги до підготовки фахівців у ЗВО, насамперед, вчителів, викладачів?

Держава робить деякі кроки у розбудові освіти, частина з них може внести деякі позитивні зміни до системи освіти, це стосується, в основному, розроблених цільових програм. Практично всі програми ставлять близькі по суті цілі, що іноді дублюють одна одну [20]. Серед основних цілей можна виділити такі:

- забезпечення гармонійного входження нашої країни у світову постіндустріальну економіку на основі кооперації та інформаційної відкритості;
- подолання інформаційної нерівності між усіма країнами, забезпечення рівноправного входження у глобальне інформаційне співтовариство;
- підвищення якості освіти;
- розширення та поглиблення підготовки фахівців з інформаційних технологій та підготовка кваліфікованих користувачів інформаційними технологіями та засобами;
- збереження, розвиток та найбільш ефективне використання науково-педагогічного потенціалу країни;
- створення умов для поетапного переходу до нового рівня освіти на основі інформаційних технологій та компетентнісного підходу;
- зміцнення та розвиток єдиного інформаційного освітнього простору на всій території країни;
- розвиток та адаптація до ринкової економіки науково-технічного та кадрового потенціалу – фундаменту наукомістких, конкурентоспроможних виробництв, основною умови для виходу та закріплення вітчизняної високотехнологічної продукції на внутрішньому та світовому ринках;
- формування нового мислення в постіндустріальному суспільстві.

Світова практика показує, що є два типи змістовних орієнтирів інформатизації освіти у державі (О. Волярська [10]).

До першого типу орієнтирів належить розширення доступності освіти за рахунок застосування інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ). Слід зазначити, що під цим розуміється не тільки й не так розширення доступу до використання ІКТ школярам та студентам, але, насамперед, забезпечення гнучкої та безперервної освіти дорослого населення країни (реалізація тези – «освіта довжиною в життя»). У цьому випадку індикатором успішності реалізації різних освітніх програм стало б збільшення кількості тих, хто навчається будь-якого віку.

До другого типу орієнтирів відноситься зміна якості освіти: посилення ролі самостійного навчання на основі активного використання сучасних

інформаційних технологій та додаткових освітніх ресурсів. І тут індикатором успішності програм інформатизації могли б стати: розширення використання розподілених інформаційних ресурсів у навчанні, збільшення частки самостійної роботи у процесі.

Нині розглядаються питання необхідності перегляду системи освіти з урахуванням сучасних досягнень науки й техніки. Пропонований до вивчення курс «Інноваційні технології в освіті та науці» запроваджено у програмі підготовки магістрів з управління закладами освіти саме з метою розгляду та пошуку вирішення питань комплексного володіння інформаційними та комунікаційними технологіями у професійній діяльності педагога.

Зміст та методики, представлені у навчальній дисципліні, були покладені в основу лекційно-практичного курсу, прочитаного майбутнім управлінцям закладів освіти

1. Цілі та завдання дисципліни

Дисципліна «Інноваційні технології в освіті та науці» у навчальному плані підготовки вчителя є інтегруючим курсом у застосуванні інформаційних та комунікаційних технологій в освіті. При розгляді програми магістратури для даного курсу має бути забезпечене комплексне використання всього раніше розглянутого матеріалу з інших дисциплін державного стандарту напряму підготовки 011 Освітні, педагогічні науки та зазначені в освітньо-професійній програмі «Управління закладами освіти».

З урахуванням вимог до рівня компетентності випускника розглянемо цілі та завдання, основні напрямки підготовки.

Мета курсу – сформувати у майбутнього управлінця закладами освіти систему компетенцій у сфері використання засобів інформаційних та комунікаційних технологій у педагогічній діяльності.

Завдання курсу:

- 1) розглянути проблеми та вимоги до підготовки майбутнього педагога;
- 2) проаналізувати проблеми традиційної моделі освіти та розглянути концептуальний підхід до створення нової моделі освіти на базі використання ІКТ;

- 3) розглянути особливості сучасних освітніх технологій в умовах інформатизації освіти та суспільства;
- 4) розглянути функціональні, дидактичні та педагогіко-ергономічні вимоги до створення засобів навчання на базі ІКТ;
- 5) проаналізувати основні можливості комп'ютерних засобів навчання та комунікаційних засобів взаємодії суб'єктів освітнього процесу;
- 6) розглянути підходи та принципи створення комп'ютерних засобів навчання;
- 7) розглянути методику використання розподілених освітніх ресурсів, комп'ютерних засобів навчання та комунікаційних засобів взаємодії;
- 8) розглянути основи та основні засади автоматизації інформаційно-методичного забезпечення освітнього процесу;
- 9) розглянути основні засади автоматизації управління навчальним закладом (системою навчальних закладів);
- 10) розглянути необхідний склад, структуру, вимоги, умови ефективного та безпечного використання засобів ІКТ з освітньою метою;
- 11) розглянути перспективні напрями розробок та використання засобів ІКТ в освіті.

Слід зазначити особливу значущість даної навчальної дисципліни з урахуванням додаткових функціональних обов'язків та вимог до підготовки сучасного педагога, який поряд з викладанням має здійснювати роботу з координації впровадження та ефективного використання ІКТ у всіх сферах освітнього процесу навчального закладу.

Система освіти сьогодні існує в умовах, коли культура суспільства в цілому та окремих його груп визначається значною мірою інформаційною культурою. Інформаційна культура – дуже багатогранне поняття, яке включає: розуміння можливостей сучасних інформаційних технологій; знання основних підходів, принципів та вимог до розробки, а також уміння використовувати комп'ютерні засоби підготовки, переробки та передачі інформації (комп'ютерна грамотність); вміння працювати з будь-якою інформацією; знання та формування певних навичок використання розподілених інформаційних ресурсів; використання інформаційних технологій та

комп'ютерних засобів для вирішення виробничих проблем; розуміння технології створення та застосування сучасних комп'ютерних засобів навчання; наявність сформованих навичок пошуку, аналізу та відбору розподілених інформаційних ресурсів; сформовані навички володіння сучасними комунікаційними засобами міжособистісного спілкування та багато іншого.

Розвиток комп'ютерної техніки та інформаційних технологій призвело до виникнення поняття інформаційного суспільства, тобто суспільства, побудованого на основі збирання, зберігання, передачі та використання різної інформації, способів її обробки, доставки, отримання. Питаннями інформатизації освітнього процесу на різних етапах його розвитку займалися багато вчених психології, філософії та педагогі (М. Бобровський, С. Горбачов, О. Заплотинська, & О. Ліннік [2] та багато ін.).

Впровадження різних інформаційних технологій у певну сферу людської діяльності прийнято називати інформатизацією цієї галузі. Інформатизація розглядаємо як організований соціально-економічний та науково-технічний процес створення оптимальних умов задоволення інформаційних потреб та реалізації прав громадян, організацій, громадських об'єднань на основі формування та використання інформаційних ресурсів. Система освіти цього періоду практично у всіх країнах світу переживає кризу. Основними причинами кризи освіти в нашій країні є:

- випереджальний розвиток високих технологій та недостатній рівень підготовки фахівців у ЗВО;
- зростаючий обсяг інформації, необхідної для випускників ЗВО, та застаріла технологія підготовки фахівців;
- досить низька адаптивність систем освіти до соціально-економічних умов, що швидко змінюються, і все наростаючий темп розвитку світової спільноти.

Попередні історичні етапи геополітичного, економічного та соціального розвитку призвели до створення системи освіти, для якої характерною є:

- 1) нерівномірний розподіл та зосередження наукового, культурного та освітнього потенціалу;

- 2) вузька спрямованість освітніх систем багатьох регіонів країни на підготовку кадрів у тій чи іншій сфері практичної діяльності;
- 3) відомча структура підготовки та перепідготовки фахівців;
- 4) усталена традиційність класичної парадигми освіти, що задовольняє вимогам сучасного етапу розвитку світової спільноти.

Аналізуючи державний освітній стандарт по 011 Освітні, педагогічні науки виділимо вимоги, що пред'являються до рівня підготовки викладача.

Процес вивчення дисципліни спрямовано на формування елементів наступних компетенцій відповідно до цього напрямку підготовки:

- а) загальнокультурних:
 - потреба та здатність до самоосвіти та саморозвитку;
 - готовність до життя та педагогічної діяльності в умовах полікультурного суспільства;
 - готовність до планування та організації комунікативного процесу, включаючи використання іноземної мови;
 - мати вміння користуватися глобальними інформаційними ресурсами, сучасними засобами телекомунікацій;
 - готовність до творчої діяльності.
- б) у галузі педагогічної діяльності:
 - готовність до застосування інформаційних та комунікаційних технологій для вирішення професійних та особистісних проблем в умовах невизначеності;
 - здатність до рефлексії, самоконтролю та корекції результатів педагогічної діяльності;
 - здатність до ведення науково-дослідної діяльності.

В результаті освоєння дисципліни студент має

1. Знати:
 - функціональні та дидактичні можливості сучасних комп'ютерних засобів навчання та тестування;
 - теоретичні та дидактичні вимоги та принципи розробки комп'ютерних засобів навчання на основі готового інструментарію;
 - способи класифікації, вимоги до комп'ютерних засобів навчального призначення для організації занять різного виду;

- педагогічні та ергономічні вимоги для побудови занять із використанням комп'ютерних засобів навчання;

- можливості автоматизації управління навчальним процесом в освітньому закладі;

2. Вміти

- розробити модель заняття із застосуванням ІКТ та урахуванням рівня підготовленості здобувачів освіти;

- організувати заняття та інші види робіт із використанням комп'ютерних комунікаційних засобів спілкування (електронний семінар, електронна пошта, інші програмно-технічні можливості класу);

- підготувати кабінет до занять, обґрунтувавши необхідність обраного програмно-методичного забезпечення навчального процесу;

3. Набути досвід:

- роботи з 2-3 засобами навчання на базі ІКТ для організації занять відповідно до поставлених цілей навчання;

- створення та використання розроблених комп'ютерних засобів навчання.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен володіти загальнокультурними та професійними компетенціями, володіти знаннями і сформованими через систему знань вміннями, як основи вивчення та використання інформаційних та комунікаційних технологій в освіті:

- 1) бути знайомим із сучасними прийомами та методами використання засобів ІКТ при проведенні різного роду занять, у різних видах навчальної та виховної діяльності;

- 2) вміти використовувати засоби ІКТ у своїй професійній діяльності;

- 3) бути готовим до методично-грамотної організації та проведення навчальних занять в умовах широкого використання ІКТ у навчальному закладі з виходом до комп'ютерних мереж різного рівня;

- 4) бути знайомим з можливостями практичної реалізації навчання, орієнтованого на розвиток особистості здобувача освіти в умовах використання технологій мультимедіа (у перспективі «Віртуальна реальність»), систем штучного інтелекту, інформаційних систем, що функціонують на базі обчислювальної системи.

Так як сучасний етап інформатизації суспільства висуває додаткові вимоги до кругозору педагога, то при підготовці майбутнього фахівця необхідний розгляд наступних питань:

1) формування та розвиток інформаційно-комунікативної компетентності у педагога та здобувачів освіти. Інформаційно-комунікаційні технології є необхідним компонентом, умовою та каталізатором процесу модернізації освіти;

2) впровадження технологій навчання, що забезпечують розвиток прагнення та готовності до самостійної роботи для здійснення науково-освітньої та навчально-пізнавальної діяльності;

3) формування потреби нового змісту освіти, спрямованого на формування дослідницької, проектної компетенцій та здатності самостійного вибору та побудови освітніх траєкторій як вчителя, так і його здобувачів освіти;

4) формування необхідних компетенцій з використання комп'ютерних засобів навчання та контролю з використанням найбільш поширених готових інструментальних засобів;

5) розуміння завдань та принципів створення освітніх сайтів, інформаційно-освітніх порталів як необхідних засобів управління навчально-методичним забезпеченням освітнього процесу;

6) розуміння необхідності, значення та загальних принципів функціонування єдиного інформаційно-освітнього середовища та його найважливіших компонентів як основи функціонування сучасної моделі освіти;

7) розуміння необхідності, завдань та принципів функціонування автоматизованих систем управління освітньою установою.

Майбутні управлінці закладів освіти нині є організаторами інформатизації педагогічної діяльності закладу освіти. Безумовно, повною мірою володіти всіма необхідними знаннями для роботи практично неможливо, але найголовніше, це розвиток інтенції (прагнення) безперервної самоосвіти. Не разове епізодичне підвищення кваліфікації, а безперервне оновлення знань – найважливіша вимога для будь-якого сучасного фахівця [7–9].

Отже, потреби соціально-економічного розвитку обумовлюють нову систему пріоритетів, починаючи з усіх ступенів загальної освіти. На перше

місце висувається поряд з іншими інформаційно-комунікативна компетентність. Інформаційно-комунікаційні технології є необхідним компонентом, умовою та каталізатором процесу модернізації освіти.

1.2. Інформаційна система управління якістю освіти у ЗВО

У зв'язку із швидким розвитком суспільства, високими темпами науково-технічного прогресу, якісними змінами освіти та економіки неухильно зростає вимоги до якості освіти кадрів. Навчання у ЗВО має відповідати державним освітнім стандартам вищої освіти, бути компетентнісно-спрямованим та поєднуватися із застосуванням навчальних отриманих знань, умінь та навичок на практиці. Відповідно одним із пріоритетних напрямів модернізації системи освіти стає модернізація самої моделі управління цією системою.

Стратегічна мета державної політики у галузі освіти – підвищення доступності якісної освіти, що відповідає вимогам інноваційного розвитку економіки, сучасним потребам суспільства та кожного громадянина [14–16]. Реалізація цієї мети передбачає вирішення низки пріоритетних завдань. Одним із них є формування механізмів оцінки якості та затребуваності освітніх послуг за участю споживачів, участь у міжнародних порівняльних дослідженнях шляхом створення:

- прозорій, відкритої системи інформування громадян про освітні послуги, що забезпечує повноту, доступність, своєчасне оновлення та достовірність інформації;
- умов залучення іноземних студентів у державні освітні установи;
- прозорій, об'єктивної системи оцінки індивідуальних освітніх досягнень здобувачів освіти як основи переходу до наступного рівня освіти;
- механізмів участі споживачів та громадських інститутів у здійсненні контролю та проведенні оцінки якості освіти [1].

Конкуренція ЗВО, а відтак боротьба за надання високоякісних освітніх послуг неможлива без ефективної, раціонально організованої інформаційної системи управління якістю освіти (далі – ІС УЯО).

ІС УЯО є організаційно-методичний комплекс, який забезпечує виконання функцій управління у ЗВО та організації методичної роботи на основі розробки локальних нормативних актів, внутрішніх аудитів, сучасних методів та засобів обробки даних в інформаційно-освітньому середовищі. Побудова ІС УЯО відповідає принципам системного підходу, що передбачає комплексне вирішення певного взаємопов'язаного кола завдань щодо управління якістю освіти у ЗВО [27]. Своєчасне використання системного підходу до ІС УЯО забезпечує цілеспрямовану та інноваційну взаємодію наступної групи елементів: освітньої діяльності, нормативних правових актів, організаційних форм, інформаційного середовища.

ІС УЯО відноситься до людино-машинних систем (малюнок). У ній центральне місце займає фахівець у галузі менеджменту якості, який бере активну участь у вивченні, аналізі, розробці, регулюванні та затвердженні локальних нормативних актів ЗВО, використовуючи для цих цілей інформаційно-освітнє середовище. При цьому потрібно враховувати, що інформаційно-освітнє середовище та обладнання, як би досконалі вони не були, залишаються лише помічниками при вирішенні питань діяльності відділу управління якістю освіти у ЗВО.

Завдяки впровадженню ІС УЯО забезпечується:

1. Оперативна обробка великих обсягів інформації, яка може бути пов'язана з проведенням внутрішніх аудитів у ЗВО;
2. Упорядкування інформаційних потоків, пов'язаних із постійним оновленням нормативних правових актів, та звільнення працівників ЗВО від необхідності відстеження та аналізу оновлень даних документів;
3. Підвищення ступеня корисного використання інформації, яке можна отримати при своєчасній розробці та розсилці локальних нормативних актів до структурних підрозділів ЗВО;
4. Оптимізація рішень щодо керівництва управління якістю освіти ЗВО;
5. Вдосконалення організаційної та інформаційної структури управління якістю освіти у ЗВО.

В основі створення ІС УЯО ЗВО лежить розробка її економіко-організаційної моделі, в якій відображено принципи побудови та

функціонування майбутньої системи у певних вимогах, алгоритмах, процедурах, критеріях, описах. Розробка моделі може починатися з аналізу існуючої ІС УЯО з метою її вдосконалення. Як основа проведення аналізу може бути обраний оперативний аналіз, покликаний вирішувати різноманітні завдання [31–33].

Одним із головних завдань є встановлення достовірної оцінки існуючої ІС УЯО ЗВО. При розробці економіко-організаційної моделі шляхом оперативного аналізу визначаються невикористані можливості покращення роботи ЗВО у сфері якості освіти в умовах конкуренції. За допомогою оперативного аналізу визначаються та уточнюються причини незадовільної роботи деяких елементів ІС УЯО, а також узагальнюється інноваційний досвід роботи ЗВО.

Різноманітні процеси, що відбуваються у сучасному ЗВО, мають складний та комплексний характер. Їх відрізняють розгалужені матеріальні та ресурсні потоки, у ході яких виконується величезна кількість взаємопов'язаних часткових процесів та операцій. Здійснення цих процесів та операцій супроводжується різноманітними інформаційними потоками. В основі оперативного аналізу лежить переробка інформаційних потоків та вироблення певних рішень.

Розвиток конкурентного середовища та інновацій супроводжується зростанням певних вимог, оновленням законодавства, насиченням технічної бази сучасним складним лабораторним обладнанням, ускладненням інтерактивних та освітніх процесів тощо. Тому кількість інформації, що циркулює в сучасному ЗВО, різко збільшується. При нестачі або недовикористанні інформації можливі помилки в управлінні, тому що в цьому випадку керівник не має повної картини про діяльність окремої ланки або роботи ЗВО в цілому. Особливо великі обсяги інформації доводиться обробляти під час вирішення завдань, що з пошуком найкращого тактичного маневру, наприклад, вибір варіантів виконання завдань за умов тих чи інших ресурсних (тимчасових, законодавчих) обмежень [36]. Вирішення цих складних завдань має забезпечуватися не за рахунок збільшення управлінського апарату, який і

так часто буває «роздутий», а шляхом впровадження в структуру ЗВО ІС УЯО [40].

Процес проведення оперативного аналізу існуючої інформаційної системи управління якістю освіти можна поділити на три етапи.

На першому етапі необхідно встановити, яких досягнуто результатів у напрямі цієї роботи за певний період часу. Це можна зробити шляхом порівняння досягнутих результатів роботи з даними за минулий період часу або з результатами роботи основних конкуруючих систем за допомогою первинної та вторинної інформації.

На другому етапі потрібно з'ясувати причини отримання наявних результатів роботи ЗВО в аспекті, що розглядається, а також оцінити макроекономічні та мікроекономічні ризики.

У процесі третього, завершального етапу оперативного аналізу необхідно розробити пропозиції щодо вдосконалення та покращення ІС УЯО. Це можуть бути заходи, спрямовані на:

- на вдосконалення інформаційно-освітнього середовища;
- розроблення локальних нормативних актів, що відповідають чинному законодавству;
- вдосконалення пропозицій щодо посилення матеріальної та моральної зацікавленості працівників;
- вирішення питань, пов'язаних з пошуком додаткових ресурсів і заходів для своєчасного прийняття певних рішень.

При розробці економіко-організаційної моделі має вирішуватись питання про структуру ІС УЯО, яка може складатися з певних підсистем, що виділяються за тією чи іншою ознакою: за функціями управління (планування, організація, регулювання, облік, контроль); за структурними підрозділами; за сферами діяльності підрозділів. Надалі розробка економіко-організаційної моделі має продовжуватися у межах окремих підсистем [4]. При цьому до загальних вимог розробки можна віднести: аналіз організаційної структури, аналіз інформаційно-освітнього середовища, визначення мети та завдань, контроль облікових показників якості, формування нормативно-інформаційної

бази, визначення складу та стану технічних пристроїв збору та обробки інформаційних потоків.

При розробці моделі необхідно також врахувати вирішення питань соціального і психологічного характеру. До вирішення таких питань можна віднести:

- оцінку зміни кваліфікаційного та професійного складу працівників;
- організацію нових відносин у колективі у зв'язку із змінами у структурі та функціях;
- професійну підготовку кадрів до роботи в нових умовах;
- розробку системи моральних та матеріальних стимулів, що забезпечують активну участь колективу у підготовці та функціонуванні аналізованої системи.

ІС УЯО має включати: нормативно-інформаційну базу (відповідне законодавство, локальні нормативні акти), систему документообігу інформаційно-освітнього середовища, систему внутрішніх аудитів та моніторингу діяльності інститутів і факультетів, систему кодування інформації, систему носіїв інформації. До основних принципів ІС УЯО можна віднести:

- оптимізацію інформаційних потоків шляхом скорочення кількості, але не якості локальних нормативних актів, що функціонують;
- уніфікацію документів у розрахунку на багатоцільове використання працівниками з різним рівнем підготовки;
- планомірну фіксацію кожного результату внутрішнього аудиту та його пов'язання з іншими показниками діяльності ЗВО.

Впровадження ІС УЯО передбачає вибір правильної технології обробки інформації та її «економне» витрачання. Під «економією» у разі слід розуміти суворе обмеження потоків інформації за забезпечення її необхідної повноти і достовірності. З цією метою проводиться вивчення потоків та складу інформації, раціоналізація інформаційних потоків та способів документування інформації [50]. Потрібно врахувати, що надмірність інформації часто ускладнює роботу колективу та вимагає додаткових зусиль та витрат на її переробку. При розробці ІС УЯО важливо врахувати перспективи розвитку ЗВО для того, щоб передбачити резервні потужності у зв'язку з можливим

збільшенням обсягів обробки інформаційних потоків та створенням нормативно-інформаційної бази [5].

Визначення ефективності є необхідною складовою створення ІС УЯО у ЗВО. Це завдання є дуже складним і вимагає свого рішення правильного методологічного підходу. Наприклад, розрахунок економічної ефективності ІС УЯО у ЗВО здійснюється на основі загальних принципів, прийнятих на даний час при визначенні капітальних вкладень та інноваційної техніки. Проте виконання цих розрахунків потрібно облік низки особливостей. Це стосується насамперед самого об'єкта розрахунку ефективності. В даному випадку йдеться про оцінку якісно нового явища в організаційній системі ЗВО. За характером та глибиною свого впливу на різні аспекти діяльності ІС УЯО значно впливає, ніж звичайна реконструкція організаційного характеру.

З використанням аналізованої системи відбуваються істотні зміни, як і керуючої, і у керованій системах ЗВО. Приведення організаційної структури управління ЗВО у відповідність до вимог, своєчасне впровадження інформаційно-освітнього середовища, удосконалення та застосування інноваційної обчислювальної техніки докорінно змінює порядок та підвищує якість виконання основного комплексу взаємопов'язаних робіт у сфері управління освітнім середовищем. Зміни стосуються також характеру та змісту праці працівників ЗВО, які більшою мірою можуть займатися не лише різноманітними видами освітньої діяльності (інтерактивною, дистанційною та ін.), а й науковою діяльністю. З'являється можливість принципово змінити порядок та підвищити якість вирішення різних освітніх завдань, пов'язаних безпосередньо з наданням освітніх послуг учням.

Визначення економічної ефективності ІС УЯО ґрунтується на даних якісного та кількісного аналізу. Якісними показниками ефективності характеризують насамперед підвищення продуктивності праці у ЗВО внаслідок впровадження ІС УЯО. Сюди можна зарахувати: зміна структури управління інформаційними потоками; підвищення оперативності прийнятих рішень; вивільнення робочого дня науково-педагогічних працівників інших видів діяльності (наприклад, наукової); покращення умов праці; забезпечення

можливості оптимального планування та науково обґрунтованого прогнозування в управлінні інформацією.

У сучасних умовах ІС УЯО вже постає як обов'язкова органічна частина структури будь-якого ЗВО, який хоче бути конкурентним на ринку, це необхідний засіб забезпечення умов його нормального функціонування. Крім того, система, що розглядається, є важливою умовою підвищення інформаційної та освітньої культури ЗВО, сприяє підвищенню професійної підготовки працівників, підвищує роль даного ЗВО в системі освітньої галузі в цілому.

Таким чином, при розрахунку економічної ефективності та ІС УЯО мають враховуватися не лише економічні результати, а й інші сторони доцільності її впровадження у ЗВО. Що ж до економічного обґрунтування аналізованої системи з допомогою кількісних показників, воно має особливе значення під час виборів тих чи інших конкретних рішень, що з її застосуванням, зокрема за складом технічних засобів, черговості етапів впровадження системи, змісту розв'язуваних завдань, глибині організаційної та інформаційної перебудови структури ЗВО, складу інформаційного та кадрового забезпечення тощо.

Річна економія від впровадження ІС УЯО розраховується шляхом виявлення результатів від діяльності ЗВО, отриманих на основі раціоналізації процесу управління та підвищення якості керівництва нею. Так, удосконалення нормативно-інформаційної бази під час створення ІС УЯО дозволяє своєчасно розробляти та доводити до працівників локальні нормативні акти, що регламентують освітню діяльність ЗВО. Скорочення термінів проходження інформації від джерел її виникнення до споживача (науково-педагогічні працівники та тих, хто навчається) забезпечує гнучкість та оперативність керівництва вузом загалом та його підрозділами. А також дозволяє своєчасно усувати диспропорції, що виникають, і відхилення від нормального освітнього процесу, допомагати оперативно, переміщати і використовувати при необхідності обмежені ресурси.

Висновки до першого розділу

Дослідження показують, що стрімке прискорення науково-технічного прогресу призводить до того, що знання, що отримані в навчальних закладах,

все частіше встигають морально застаріти, перш ніж випускники встигнуть отримати дипломи. Про це говорять багато вчених, педагогів, філософів і політологів-стратегів економічного розвитку країни, про це свідчить саме життя. Таким чином, веління часу – необхідність суттєвої зміни у підготовці фахівців будь-якого профілю, насамперед у підготовці сучасного педагога.

Проблеми системи освіти стають проблемами розвитку суспільства і держави, оскільки в сучасному інформаційному світі все більшого значення для розвитку всіх сторін життя світової спільноти набувають інтелектуальні та інформаційні ресурси. Саме тому інформатизація країни, всіх сфер діяльності науки, виробництва та системи освіти, у тому числі, покликана сприяти і розвитку системи освіти та економічному розвитку країни в цілому.

Обґрунтованість включення дисципліни «Інноваційні технології в освіті та науці» до планів підготовки магістрів визначено стратегією розвитку сучасного суспільства на основі досягнень науки та інноваційних технологій, що об'єктивно вимагає внесення значних корективів до педагогічної теорії та практики, активізації пошуку нових моделей освіти та технологій навчання, спрямованих на підвищення рівня кваліфікації та професіоналізму майбутніх освітян.

Конкуренція ЗВО, які прагнуть задовольнити потреби суспільства і держави, виникає на етапі постановки питання якості освітніх послуг. Якість освітніх послуг оцінюється за допомогою таких показників як задоволеність здобувачів освіти, роботодавців, а також замовників; конкурсу при відкритті приймальної комісії ЗВО, з урахуванням споживчої вартості певною суспільною потребою; матеріально-технічне обладнання; кадрове забезпечення тощо. Боротьба за надання високоякісних освітніх послуг неможлива без ефективної, раціонально організованої інформаційної системи управління якістю освіти.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ

2.1. Управління якістю освіти: педагогічний аспект

Модернізація системи освіти передбачає вирішення низки завдань, що мають соціальний та педагогічний характер. Соціальний аспект вирішення названої проблеми розкривається відповідно до якості освіти запитів суспільства, країни та життєвих потреб людей. Це висуває особливі вимоги до сучасної школи, яка має сприяти освоєнню молодими поколіннями соціальних навичок та умінь, що, у свою чергу, зумовлює посилення уваги до результативного пошуку педагогічних рішень. По суті, йдеться про наявність зв'язку між якістю освіти як результату та якістю освітнього процесу, що організовується в навчальному закладі, завдяки якому за певних умов цей результат досягається. Іншими словами, для досягнення якості освіти управління має бути також якісним, що передбачає пошук, розробку та практичне впровадження нових форм та методів управлінської діяльності, які забезпечують досягнення прогнозованого результату [62–63].

Дослідження дозволяють сформулювати характеристики якісної освіти: освіта покликана озброїти учнів знаннями та навичками, які не застаріють у найближчому майбутньому, сформувати та розвинути такі особисті якості, які максимально полегшить молодій людині процес адаптації до соціальних реалій, дозволять йому реалізувати у складному, суперечливому суспільстві найбільш адекватними в особистісному та соціальному планах способами. Проте з цього формулювання важко зрозуміти, - які ж це якості особистості дозволять випускнику адаптуватися в життєвому полі, що постійно змінюється?

Якість – неоднозначний термін розуміння різними аудиторіями у системі освіти. Батьки учнів співвідносять його з розвитком індивідуальності, подальшої освітньої успішністю своїх дітей. Якість для вчителів означає наявність якісного навчального плану, забезпеченість навчальними матеріалами та посібниками, нормальні робочі умови; учні часто пов'язують якість із внутрішньошкільним кліматом, із «комфортністю» у школі. Майбутні

роботодавці (бізнес, промисловість) співвідносять якість освіти з активною життєвою позицією, знаннями, вміннями та навичками випускників, що дозволяють приймати оптимальні рішення тощо.

Однак, незважаючи на широке обговорення питань якості освітньої підготовки учнів, практика забезпечення якості освіти школярів у багатьох випадках досі не дає бажаних результатів.

Вивчення наукової літератури, шкільної практики, досвід співпраці з керівниками шкіл, із заступниками директорів та вчителями дозволяє виявити протиріччя між декларованими цілями і традиційною системою освітньої підготовки, орієнтованою лише на формування приватних інструментальних компонентів навчальної діяльності школярів [66–67].

Якість освіти - це ступінь досягнення поставлених в освіті цілей та завдань. Критерії якості багато в чому залежать від того, в якій системі освіти вони розглядаються та які педагогічні підходи переважають.

Так, якість освіти у системі гуманістичної педагогіки розглядається з позиції учня.

Гуманістичний підхід до визначення якості освіти передбачає виконання наступних «розпоряджень»:

1) стандартизація, розпорядження, зовнішня визначеність та контрольований навчальний план, програма відкидаються. В основі – надання учням можливості визначати значення навчання та конструювати (брати участь у створенні) програми та ставати відповідальним за реалізацію освітньої потреби та створення для себе умов;

2) атестація визначається як джерело інформації для учня та зворотного зв'язку для отримання відомостей про якість вчення, як невід'ємну частину процесу вчення. Самоатестація один одного схвалюється як шлях розвитку та поглиблення усвідомлення вчення;

3) соціальний акцент робиться на конструктивізм, підкреслюється, що вчення – це процес засвоєння суспільної (соціальної) практики, ніж індивідуальне завоювання.

Подібні визначення поняття «якість» дають також Ю. Бойчук [3], В. Зінченко [18], В. Пліш [38], А. Сбруєва [53] та ін.

У розглянутій вище групі визначень йдеться про якість як характеристику результату освітнього процесу, але не згадується про якість як характеристику самого освітнього процесу. У той самий час існують думка, за якою, говорячи про якість освіти необхідно пам'ятати і якість освітнього процесу, освітніх послуг.

Так, у психолого-педагогічному словнику це поняття трактується так: «якість освіти – поняття, що включає якість освітніх послуг і якість освітньої підготовки випускника, претендента.

Очевидним є взаємозв'язок цих сторін: без якісного процесу неможливий якісний результат.

У свою чергу, якість на наш погляд також є інтегративним поняттям і в ньому можна виділити кілька складових:

- 1) якість змісту освіти;
- 2) якість освітніх технологій;
- 3) якість процесу навчання (діяльності педагогічного колективу загалом та кожного його суб'єкта зокрема);
- 4) якість умов (науково-методичних, управлінських, організаційних, психологічних, матеріально-технічних та ін.);
- 5) якість педагогів (кваліфікація).

Таким чином, можна чітко встановити яка якість освіти в школі і на якому вона рівні знаходиться.

2.2. Основні напрямки контролю за якістю освіти

Важливим є контроль якості процесу освіти. Сюди належить:

1. Контроль за якістю знань учнів.

Відповідно мета полягає в чіткій організації роботи педагогічного колективу школи щодо підвищення якісної успішності учнів; здійснення

контролю та корекція навчального процесу з метою усунення причин та перешкод до створення ситуації успішності навчання.

2. Контроль за викладанням навчальних предметів та професійною діяльністю педагогів.)

Мета – підвищити персональну відповідальність педагогів школи за результативність та якість своєї професійної діяльності з метою підвищення якості освітнього процесу.

3. Контроль за веденням шкільної документації.

Мета – організувати роботу педагогічного колективу школи на дотримання єдиних норм, вимог при оформленні шкільної документації, єдиних вимог до усного та письмового мовлення учнів, до проведення письмових робіт та перевірки зошитів, сформуванню у учнів відповідальне ставлення до зошитів та щоденників.

4 Робота з *учнями*, які мають низьку навчальну мотивацію та учнями, які мають високий рівень навчально-пізнавальної діяльності.

Мета: організувати роботу педагогічного колективу школи із забезпечення успішного засвоєння базового рівня освіченості учнями, які мають низьку навчальну мотивацію; організувати роботу педагогічного колективу школи створення умов розвитку та саморозвитку учнів, успішного засвоєння учнями навчальних програм, розвитку їх індивідуальних здібностей, здійснення контролю та корекція навчального процесу з метою усунення причин і перешкод до створення ситуації успішності навчання.

Іншим видом контролю є внутрішньшкільний контроль за методичною та інноваційною роботою школи.

Мета: організувати роботу педагогічного колективу школи на підвищення методичного рівня кожного педагога, відпрацювання та вдосконалення механізмів поширення передового педагогічного досвіду, підвищення рівня кваліфікації: на залучення педагогів до активної інноваційної діяльності, на розвиток компетентнісних та науково-дослідних умінь учнів.

Ще одним видом контролю є:

– робота з педагогічними кадрами.

Мета: удосконалювати систему роботи з педагогічними кадрами з самооцінки діяльності та підвищення професійної компетентності.

– відвідування уроків.

Цілі відвідування уроків різні:

1. Контроль якості знань учнів

В рамках цього напрямку проводяться контрольні роботи; діагностичні роботи у випускних класах; співбесіди з класними керівниками та вчителями-предметниками за підсумками попередньої успішності за кожний семестр; проведення контролю за організацією проведення контрольних уроків, станом викладання у всіх класах на виявлення практичної спрямованості навчальних занять та організації повторення навчального матеріалу у випускних та передвипускних класах. Результатом даної роботи є незначне, але постійне підвищення якості знань як за підсумками року, так і за результатами семестру:

Перевіряються такі напрямки роботи як: виявлення практичної спрямованості навчальних занять з мови, математики, історії, іноземної мови та підготовки випускників до здачі ДПА; аналіз ефективності використання на уроці форм та методів навчання; контроль за викладанням уроків фізкультури та організація роботи з дітьми, які мають звільнення; робота з текстом на уроках української мови та літератури з 2 по 11 класи; аналіз ефективності використання на уроці форм та методів навчання та організація позаурочної діяльності; організація особистісно-орієнтованого та диференційованого навчання на уроках, насамперед це персональний контроль вчителів, які мають за підсумками семестру неуспішних учнів, що мають оцінки в межах від 1 до 4 балів.

До цього напрямку перевірки якості закладу освіти відноситься і наставництво над молодими педагогами. Мета даної роботи: організувати роботу з молодими вчителями, надати практичну допомогу вчителям у питаннях удосконалення теоретичних знань та підвищення педагогічної майстерності. Робота ведеться за такими напрямками:

– надання допомоги молодим спеціалістам при адаптації в педагогічному колективі,

– підвищення рівня методичної підготовленості педагогів,

- надання практичної допомоги молодим спеціалістам,
- забезпечення постійного освоєння сучасних освітніх технологій,
- проведення обміну досвідом успішної педагогічної діяльності,
- надання допомоги у самоосвітній роботі молодих фахівців,
- надання психологічної підтримки.

Важливим вважається контроль за веденням шкільної документації.

Для реалізації цього напрямку перевірялося: своєчасність та правильність оформлення особових справ учнів 1, 5, 10 класів; якість складання робочих програм з предметів, елективних курсів, факультативів; якість складання планів роботи методичних об'єднань; дотримання єдиного орфографічного режиму під час заповнення журналів класними керівниками та об'єктивності виставлення оцінок вчителями-предметниками; кількість та призначення учнівських зошитів з предметів, дотримання єдиного орфографічного режиму оформлення; робота класних керівників та вчителів-предметників з питання своєчасного виставлення поточних позначок та дотримання учнями єдиного орфографічного режиму під час ведення щоденників; доступність розміщення інформації для випускників з підготовки до державної підсумкової атестації (ДПА) (наявність стендів з підготовки до ДПА у кабінетах); аналізувалося вміння педагогів правильно складати поурочні плани.

Отже, результатом даної роботи є успішне завершення навчання за підсумками закінчення навчального року, відсутність другорічників, та неуспішних учнів.

Висновки до другого розділу

Проблема якості освіти – одна з найактуальніших проблем сучасного суспільства, розвиток якого потребує нових підходів у розвитку освіти. Змінюються та вимоги до якості підготовки школярів. У доктрині російської освіти якість освіти вважається провідним пріоритетом. По-справжньому якісна освіта є основою стабільності, особистої гарантії випускника школи. Подальша професійна освіта випускників загальноосвітніх установ має базуватися на якісній, «солідній» шкільній освіті, що включає такі характеристики, як основи «стабільності» особистості, здатність до спільної (командної) роботи, готовність до навчання та самонавчання.

Оцінка якості освіти у школі також є однією із найскладніших педагогічних проблем. Використовувані сьогодні форми і методи оцінки якості освіти учнів не дозволяють всебічно і абсолютно об'єктивно зробити цю оцінку, оскільки непросто визначити все те, що треба оцінювати. Кількість «відмінників» та «хорошистів» у школі мало говорить про якість навчання кожного школяра окремо, більше того, воно не говорить про проблеми учня.

Сучасні економічні відносини, перехід до демократичної та правової держави, розвиток ринку освітніх послуг висувають до випускників якісно нові вимоги. Освіта є головною цінністю, яку має людина в сучасному суспільстві. Якісна освіта є найважливішим чинником формування нової якості економіки та суспільства. «Відповідальність у освіті перед споживачем особливо висока, оскільки його продукт – нове покоління, майбутнє суспільство».

Перевірка шкільної документації призводить до висновків, чи правильно і вчасно заповнюють журнали вчителів, чи не припускаються помилок, які відображаються у довідках адміністрації з перевірки журналів. У зв'язку з цим вчителям рекомендується складати індивідуальний освітній маршрут на кожного школяра, який слабо встигає, та завести кожному із них карту успішності. Результатом такої роботи є показники навчання за підсумками семестру, які відображають кількість учнів, які мають одну чи дві «3» і немає в класі неуспішних учнів.

Важливим для управлінців є контроль за викладанням навчальних предметів та професійною діяльністю педагогів. У рамках цього напряму перевіряється стан організації навчального процесу у 1 класі з метою вивчення стану організації навчального процесу та стану адаптації учнів у 1 класі; у 5-их класах з метою вивчення наступності у навчанні та вихованні, засвоєнні програмного матеріалу, діагностики рівня навченості, стану здоров'я, базових емоцій на початок навчання; у 10 класі з метою діагностики якості навчання та результатів освітнього процесу в умовах профільного навчання та у 4 класі з метою контролю за якістю організації освітнього процесу, дотриманням учнів єдиних вимог до навчання та контроль за рівнем навченості учнів; надання методичної допомоги новоприбулим вчителям, велика увага приділяється персональному контролю вчителів.

РОЗДІЛ 3

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЯК МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЙОГО ЯКІСТЮ ОСВІТИ

3.1. Структура та зміст підготовки педагога: модель якості навчання

Науковці зазначають, що науково обґрунтоване управління якістю підготовки педагогів буде найдосконалішим, якщо воно здійснюватиметься з максимальним урахуванням вимог міжнародних стандартів ISO 9001:2000. Створена на основі системи управління якістю підготовки педагога – це теоретично обґрунтовано педагогічна система, що утворює єдність. До компонентів входять: мета, процеси розробки змісту основної освітньої програми, процеси створення технологій реалізації основної освітньої програми, процеси моніторингу якості підготовки та корекції, процесів реалізації основної освітньої програми. Розроблена модель системи управління якістю підготовки педагога забезпечує виконання вимог продуктивності та прогностичності управлінської діяльності.

Якість підготовки вчителя математики має визначатися відповідно до вимог вищої школи як сукупність набутих професійних та особистісних якостей, які зумовлюють здатність задовольняти встановлюваним Державним освітнім стандартом вищої професійної освіти вимогам, які очікують потреби самого здобувача освіти та всього суспільства.

3. Поняття управління якістю підготовки педагога визначено як інтегративну діяльність навчально-методичного управління, факультету, кафедри та методичної комісії зі спеціальності, що забезпечує досягнення вимог моделі якості підготовки фахівця.

4. Вимоги щодо якості підготовки педагога визначено моделлю якості підготовки фахівця.

5. Функціонування системи управління якістю підготовки педагога забезпечується педагогічними умовами, до яких ми відносимо: створення нормативно-методичної документації, що фіксує всі процеси досягнення

необхідного рівня якості, методичне забезпечення моніторингу якості підготовленості педагога, створення комплексу діагностичних матеріалів з оцінки якості його підготовки вчителя, розширення інноваційної діяльності в аспекті пошуку та впровадження технологій, що призводять до вдосконалення якості, включення викладачів вишу до інноваційної діяльності з проблем управління якістю підготовки фахівців, стимулювання керівництвом вишу викладачів, які ведуть науково-методичну роботу.

У рамках концепції дослідження шляхом використання методології системного підходу було виявлено принципи, що є основою розвитку системи управління якістю підготовки педагога.

Технологія проектування освітніх програм підготовки педагога складається з послідовності дій щодо розробки програми навчання, що відповідає цілям розвитку його методологічної культури. Ці дії передбачають створення комплексів спеціальних завдань із змістовних ліній додаткових та основних освітніх курсів, побудованих на принципах варіативності, усвідомленості, наочності, технологічності та трансформаційності дисциплінарних зв'язків. Компоненти включають завдання на:

- виявлення необхідних і достатніх властивостей понять;
- конструювання визначень;
- включення вихідного поняття до системи зв'язків (зокрема і міждисциплінарних) з іншими поняттями;
- встановлення обсягу поняття;
- розкриття методології вивчення навчального матеріалу.

Результатом застосування цієї технології з'явилися додаткові освітньо-професійні програми та робочі навчальні програми.

Освітні програми спрямовані на розвиток методологічної культури сучасного педагога шляхом аналізу знань, методів пізнання та математичних методів, а також через забезпечення управління формуванням усіх її компонентів, через управління формуванням у майбутніх педагогів умінь використовувати методологічний апарат як цілісного дослідження проблем, розробки та прийняття рішень у професійній діяльності.

На основі реалізації цього принципу сконструйовано трирівневу модель якості підготовки педагога. У нас, наприклад, цим педагогом буде вчитель математики. Ця модель включає модель абітурієнта, модель спеціаліста та модель вчителя-дослідника.

Модель абітурієнта характеризується такими вимогами до математичної підготовки:

- 1) знання теорій змістовних ліній шкільного курсу математики;
- 2) вміння застосовувати методологічні знання для оволодіння математикою;
- 3) вміння розкривати зміст основних понять зі шкільного курсу математики за узагальненим планом;
- 4) знання понять основних змістовних ліній шкільного курсу математики (числової, функціональної, геометричної);
- 5) знання ролі математики у пізнанні навколишнього світу;
- 6) знання математичних методів (аксіоматичного, координатного, геометричних перетворень тощо);
- 7) вміння використовувати методи пізнання;
- 8) вміння користуватися різними методами (способами) вирішення завдань та знаходити оптимальне рішення;
- 9) знання елементів історії розвитку математики;
- 10) вміння застосовувати теоретичні знання у вирішенні завдань.

Компонентами вимог, що характеризують показники оцінки якості математичної підготовки вчителя математики є такі показники є:

- знання математичних теорій;
- вміння застосовувати методологічні знання для аналізу математичних проблем;
- вміння розкривати зміст математичних проблем;
- знання основних понять;
- розуміння ролі математики у пізнанні навколишнього світу;
- знання математичних методів;
- знання основних методів теорії пізнання та вміння застосовувати їх у математичних міркуваннях;

- володіння різними методами розв’язання математичних завдань;
- знання методології та історії розвитку математики;
- вміння застосовувати теоретичні знання під час вирішення математичних завдань.

Структура моделі вчителя-дослідника включає мотиваційний, методологічний і рефлексивний блоки.

Мотиваційна складова (мотиваційний блок) характеризує внутрішню потребу до педагогічних досліджень, розуміння, що дослідницька діяльність є засобом досягнення високих педагогічних результатів; усвідомлення необхідності самоосвіти, набуття знань, умінь та досвіду у проектуванні та конструюванні науково-дослідного педагогічного процесу; готовність підтримувати працездатність та бажання займатися наукою; ступінь задоволеності результатами своєї науково-дослідної діяльності.

Методологічна компонента (методологічний блок) характеризує наявність у вчителя готовності до дослідницької діяльності у своїй предметній галузі. Сюди входять: вміння побачити проблему та співвіднести з нею предметний матеріал; вміння сформулювати конкретне дослідницьке педагогічне завдання; вміння розробити науковий апарат дослідження; вміння висувати гіпотезу, визначати об’єкт та предмет дослідження, конкретні завдання, спрямовані на перевірку гіпотези; вміння планувати та організовувати педагогічний експеримент; цілісне уявлення про методологію конкретної науки (області наукових знань); готовність до викладання конкретного предмета методологічному рівні (перелік компетентностей визначається специфікою предмета).

Рефлексивна складова (рефлексивний блок) включає готовність бачити альтернативу у вирішенні дослідницьких завдань; вміння обробляти та оцінювати результати науково-дослідної роботи; вміння узагальнювати та робити висновки за результатами науково-дослідної роботи; вміння коригувати освітній процес відповідно до результатів науково-дослідної роботи.

Вихідні методологічні позиції розробки показників оцінки якості підготовки вчителів забезпечуються державним освітнім стандартом вищої професійної освіти, вимогами кваліфікаційної характеристики вчителя вищої

категорії та принципом орієнтації в розвитку методологічної культури вчителя математики.

Принцип інтеграції математичної підготовки та професійно-практичної, навчальної та науково-дослідної діяльності студентів орієнтує на перегляд організаційно-методичних основ навчального процесу. Важливий резерв вирішення цього завдання полягає у створенні та застосуванні у навчальному процесі навчально-методичних посібників, які сприяють ефективній організації самостійної роботи студентів. По кожній темі наводяться обов'язкові результати навчання у вигляді спеціальних завдань та варіанти діагностичних робіт.

Принцип моніторингу у проведеному дослідженні розглядається як один з найважливіших умов успішного функціонування системи підготовки вчителя математики у педагогічному виші та як один із етапів управління якістю підготовки вчителя математики до професійної діяльності.

Отож, пізнання проблеми створення цілісної системи управління якістю підготовки вчителя математики (фахівця) на довузівському, вузівському та післявузівському етапах передбачає вирішення низки завдань. Їхнє рішення спрямоване на виявлення теоретичних засад управління якістю підготовки вчителя математики (фахівця). До теоретичних основ належить:

1. Концепція управління якістю підготовки вчителя математики (фахівця), в основі якої лежить ідея про те, що це управління буде найбільш досконалим, якщо воно здійснюватиметься з максимальним урахуванням вимог міжнародних стандартів.

2. Системний та процесні підходи, які є основними у проектуванні теоретичної моделі управління якістю підготовки вчителя математики (фахівця). Системний підхід розглядає підготовку вчителя математики (фахівця) відповідно до органічного взаємозв'язку процесів навчання, виховання та розвитку й інтегрує її відповідно до вимог Державного освітнього стандарту вищої професійної освіти та моделі якості підготовки вчителя математики (фахівця).

3. Концепція трирівневої моделі якості підготовки вчителя математики, що включає модель абітурієнта, модель фахівця і модель вчителя-дослідника, визначає вимоги до якості і ранжування.

4. Концепція розвитку системи якості підготовки вчителя математики включає такі принципи: орієнтація на модель якості підготовки вчителя математики (фахівця); принцип інтеграції математичної, методичної, професійно-практичної, навчальної, навчально-дослідної та науково-дослідної діяльності вчителя математики; принцип документованості; принцип моніторингу; принцип орієнтації в розвитку методологічної культури вчителя математики.

5. Методичне та технологічне забезпечення управління якістю підготовки вчителя математики (фахівця), орієнтоване на безпосереднє функціонування трирівневої моделі якості підготовки вчителя математики. Система пропонує засоби і технології є сукупністю елементів, які перебувають у єдності, взаємодія яких орієнтована на досягнення вимог моделі якості підготовки вчителя математики (фахівця). Системоутворюючим фактором у проектуванні засобів та технологій управління якістю підготовки вчителя математики виступає методологічна культура.

6. Модель оцінки результативності інноваційної діяльності з пошуку та використання засобів та технологій управління якістю підготовки вчителя математики (фахівця).

Слід зазначити систематизація сформованих знань про феномен якості, сформованих у різних наукових галузях, вирішується у двох планах. Насамперед, необхідно розкрити еволюційний характер розвитку поняття якості, і уявити цей процес у формі, яка є зручною для характеристики понять «якість підготовки вчителя математики (фахівця)», «система управління якістю підготовки вчителя математики». Одночасно фахівцю потрібно мати знання про методологічні підходи до управління якістю підготовки фахівців у ЗВО. Це подвійне призначення систематизації знань про якість дозволяє зробити висновок про те, що управління якістю підготовки вчителя математики (фахівця) буде результативною в тому випадку, якщо воно здійснюватиметься на основі методології міжнародних стандартів.

Для вирішення другої проблеми, пов'язаної з розробкою системи управління якістю підготовки вчителя математики (фахівця), створюється відповідний понятійний апарат, що складається із взаємопов'язаних понять (якість, система управління якістю, політика в галузі якості, цілі в галузі якості тощо), що дозволяють дослідити проблему, пов'язану з впровадженням у практику роботи ЗВО міжнародних стандартів. Створена на їх основі система управління якістю підготовки вчителя математики – це теоретично обґрунтована педагогічна система, що складається з компонентів, які взаємодіють між собою та утворюють єдність.

Отож, методичне забезпечення управління якістю підготовки вчителя математики включає науково-обґрунтовані технології, що забезпечують розвиток методологічної культури здобувачів освіти та забезпечують навчання методів вирішення різних типів завдань, проведення олімпіад, управління якістю підготовки вчителя математики, систему оцінювання якості підготовленості та вихованості майбутнього вчителя математики, управління якістю підготовки вчителя математики до організації самостійної навчальної діяльності та підготовку вчителя математики до позаурочної діяльності.

3.2. Управління роботою здобувачів освіти, які мають низьку та високу навчальну мотивацію

До цього напрямку роботи керівників закладів освіти та педагогів включаються такі питання:

- індивідуальні бесіди з учнями, які порушили дисципліну у термін та позаурочний час;
- індивідуальні бесіди з батьками учнів, що слабо встигають;
- участь у шкільному етапі олімпіади школярів;
- виявлення учнів слабомотивованих до навчання при підготовці до ДПА, складання плану роботи з учнями, які мають низьку навчальну мотивацію та учні, що мають високий рівень навчально-пізнавальної діяльності;

– наявність моніторингу учнів та вчителів-предметників під час підготовки до ДПА;

– робота класних керівників із учнями «групи ризику» та їх сім'ями;

– робота вчителів-предметників з усунення прогалин у знаннях учнів, що слабо встигають;

– проведення батьківських зборів.

З учителями щомісяця проводиться співбесіда за підсумками діагностичних робіт та підготовки випускників до ДПА, де кожним учителем складається план підготовки до ДПА, розписуються індивідуальні консультації для кожного учня, ведеться моніторинг індивідуального обліку результатів підготовки до ДПА.

Підготовка до ДПА випускників 9, 11 класів ведеться відповідно до плану-графіка підготовки до ДПА, який включає питання: щодо підвищення якості викладання навчальних предметів, заходи з інформаційного супроводу ДПА як випускників, так і їх батьків.

За підсумками діагностичної роботи кожен вчитель-предметник складає план підготовки до ДПА як дітей з низькою мотивацією до навчання, так і високомотивованих до навчання; веде моніторинг обліку результатів підготовки до ДПА, як класу в цілому, так і моніторинг індивідуального обліку результатів підготовки до ДПА; визначає дні та час індивідуальних консультацій для кожного випускника для того, щоб відстежити динаміку кожної дитини; проводить батьківські збори на яких інформує про порядок проведення ДПА та про зміни цього порядку і індивідуальні співбесіди з батьками випускників щодо відзначення кожного, хто навчається, повідомлення батькам індивідуальної стратегії підготовки до складання іспиту.

Говорячи, про роботу з учнями, які мають високий рівень навчально-пізнавальної діяльності, не можна не зупинитися на олімпіадах, до яких дані школярі є залученими. Збільшення кількісного складу тих, хто виграв на олімпіаді відбулося через цілеспрямовану роботу методичних об'єднань (МО) та вчителів-предметників саме з групою обдарованих дітей. Переможців олімпіад нагороджують почесними грамотами на загальношкільній лінійці. За результатами проведення шкільного етапу приймаються такі рішення:

1) Обговорити результати шкільних олімпіад та кількість учасників на засіданнях МО.

2) Вчителям-предметникам рекомендовано:

- опрацювати матеріал предметних олімпіад останніх років з метою ефективної підготовки учнів до олімпіади школярів;
- вести цілеспрямовану роботу з групою обдарованих дітей з підготовки до участі в олімпіаді школярів;
- активізувати інтерес до предмета через позакласні заходи, гурткову діяльність, свята, здійснювати супровід, індивідуальну роботу з обдарованими дітьми, забезпечивши виконання індивідуальних освітніх маршрутів учнів;
- збільшити кількість годин на підготовку учнів до олімпіад за рахунок годин індивідуальних та групових занять та позакласної роботи.

Форми методичної роботи:

- 1) робота методичної ради школи;
- 2) робота методичних об'єднань;
- 3) робота освітян над темами самоосвіти;
- 4) відкриті уроки;
- 5) узагальнення передового педагогічного досвіду вчителів;
- 6) позакласна робота;
- 7) атестація педагогічних кадрів, участь у конкурсах та конференціях;
- 8) організація та контроль курсової підготовки вчителів.

Часто методичною радою школи розробляються програми підвищення якості освіти. Мета програми – створення мотиваційного середовища, що сприяє підвищенню якості освіти у школі. Завдання програми – системно використовувати диференційоване, розвиваюче навчання та проектну технологію; впроваджувати нові засоби стимулювання навчально-пізнавальної діяльності школярів та педагогів. Очікувані результати: підвищення якості освіти; поліпшення результатів навчання; підвищення результатів моніторингових обстежень та ін.

Отож, якість знань учнів, навченість залежать від рівня професіоналізму вчителів. Проаналізувавши цей напрямок, можна дійти висновку, що гостро постає проблема із професійною компетентністю педагогічних кадрів.

3.3. Дослідження на виявлення готовності здобувачів вищої освіти до набуття знань з управління якістю освіти на засадах використання інформаційно-комунікаційних технологій

Нами проведено дослідження на виявлення готовності майбутніх викладачів до набуття знань з управління якістю освіти на засадах використання інформаційно-комунікаційних технологій. Проведено анкетування серед магістрів другого року навчання кафедри освітології і педагогіки. Анкетування містило два питання, які стосуються тематики дослідження. У дослідженні прийняли участь 19 магістрів кафедри. Результати анкетування (анкетування проведено під час проходження тренінгу з педагогічної практики, серпень 2023 р.) відображено на рисунку 3.1.

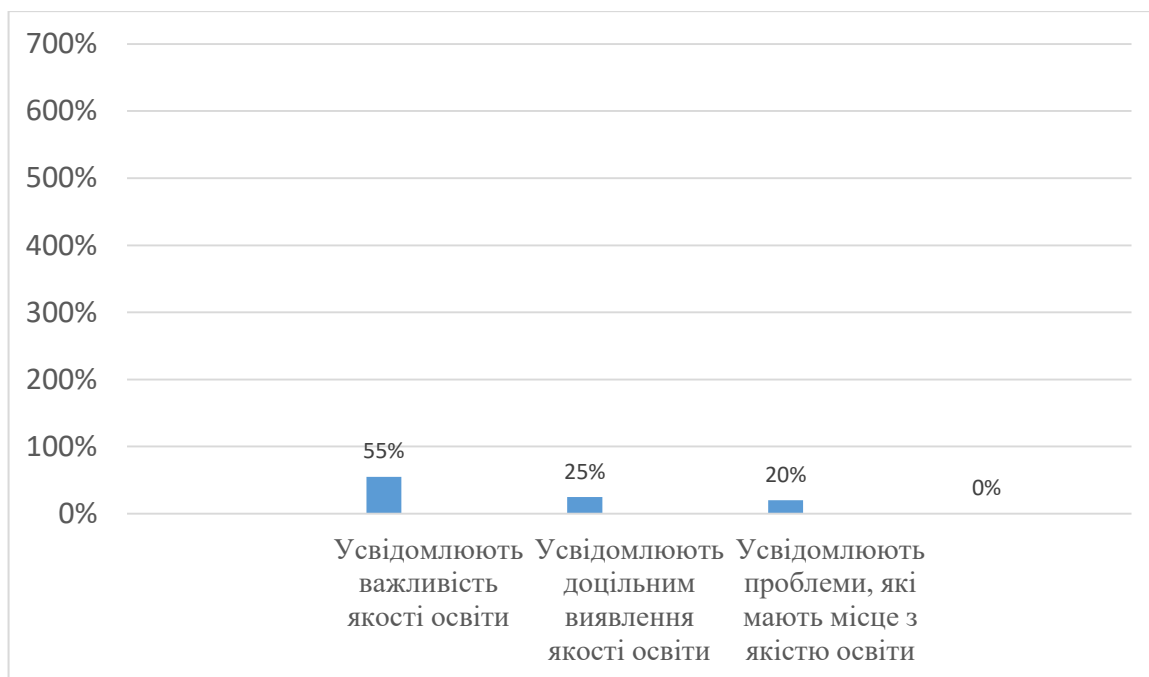

Рис. 3. 1. Результати анкетування магістрів кафедри освітології та педагогіки, які усвідомлюють важливість якості освіти

Відповідь на запитання «Чи готовності здобувачів ви до набуття знань з управління якістю освіти на засадах використання інформаційно-комунікаційних технологій».

Всі респонденти, а це 19 осіб відповіли «Так, готові» – 100%

Звертаючись до отриманих даного опитування шляхом проведення анкетування, відзначимо обґрунтоване твердження усіх задіяних до дослідження магістрів про те, що управління якістю освіти на засадах використання інформаційно-комунікаційних технологій має бути в пріоритеті у закладах освіти.

Отже, майбутні педагоги готові вчитися, тобто набувати знань з управління якістю освіти на засадах використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Висновки до третього розділу

Мета моніторингу – виявити стан системи, її відповідність моделі якості підготовки фахівця протягом усього процесу професійної підготовки вчителя математики. Мета моніторингу – корекція системи підготовки. Наявність моніторингу робить систему здатною до саморегуляції та розвитку. У цьому інформація, одержувана у процесі моніторингу, використовується як виявлення, усунення і попередження невідповідностей показниками якості, а й у постійного вдосконалення напрями перетворень системи підготовки вчителя.

Крім того важливим є внутрішньо-шкільний контроль за методичною та інноваційною роботою школи. Найважливішим засобом підвищення педагогічної майстерності вчителів, що сполучає в єдине ціле всю систему роботи школи, є методична робота. Роль методичної роботи школи значно зростає в сучасних умовах у зв'язку з необхідністю раціонально та оперативно використовувати нові методики, прийоми та форми навчання та виховання.

При цьому велика роль у цьому напрямі відводиться педагогічній раді, яка виносить зазвичай такі рішення: взяти за основу у практичній діяльності кожного вчителя вироблену схему формування мотиваційної сфери учня; використовувати досвід вчителів-предметників щодо застосування найефективніших форм роботи, а також досягнення сучасної науки щодо формування мотивації; враховувати у роботі вікові особливості мотивації школярів; розглянути на засіданнях МО вчителів-предметників інноваційні

технології, що сприяють підвищенню мотивації вчення, такі як «технологія навчального проєктування», «технологія діяльнісного методу», «технологія портфоліо учня» та ін.; мотивувати самостійну пізнавальну діяльність учнів через створення медіатеки, надання можливості вільного виходу на уроках, при потребі, до Інтернету.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Сучасні високошвидкісні форми розвитку суспільства вимагають не просто підвищення якості освіти, а її принципової зміни, оскільки викликає необхідність формування різноманітності освітніх стандартів, які потрібні рівню розвитку світової спільноти. У разі розвитку інформаційного суспільства всебічно розвинена особистість стає вирішальним чинником економічного розвитку і, загалом, – соціального прогресу.

Здійснений аналіз навчальної дисципліни «Інноваційні технології в освіті та науці», яку запроваджено у програмі підготовки магістрів з управління закладами освіти мав за мету розглянути та віднайти пошук вирішення питань комплексного володіння інформаційними та комунікаційними технологіями у професійній діяльності педагога, так як інформаційно-комунікаційні технології є необхідним компонентом, умовою та каталізатором процесу модернізації сучасної освіти.

Інформатизація деяких процесів (наприклад, особистий кабінет викладача) впливає на діяльність науково-педагогічних працівників, змінюючи зміст та характер їхньої праці. Тому організаційна модель такого процесу знаходить відображення у вирішенні питань соціальної та психологічної підготовки колективу для роботи в нових умовах інформаційно-освітнього середовища.

Швидкий розвиток інформаційно-освітнього середовища, ускладнення організаційних зв'язків усередині та поза ЗВО, розширення спектру освітніх послуг, впровадження нових нормативних правових актів та проектів у сфері освіти потребує більш різкого посилення здатності переробляти величезні обсяги інформації. З цією метою впровадження інформаційної системи управління якістю освіти у кожен ЗВО є необхідною умовою його ефективного функціонування, оскільки лише в цьому випадку можливе створення механізмів оцінки якості та затребуваності освітніх послуг.

У педагогічній діяльності якість освіти розглядається з двох позицій: по-перше, як ступінь відповідності освітньої системи встановленим вимогам та якості освітніх послуг, що надаються навчальним закладом; по-друге, як результативність освітнього процесу, що відповідає запитам соціальних замовників у плані засвоєння учнями певного обсягу знань, а й розвитком його

особистості, пізнавальних і творчих здібностей. Вирішення проблеми підвищення якості освіти учнів пов'язане з організацією навчально-виховного процесу у сучасній школі та особливостями здійснюваного у ній управління.

Зміна освітньої парадигми спричинила зміну цілей освіти. Воно орієнтоване інший результат, інше якість. Уявлення про якість освіти в більшості педагогів залишилося тим самим.

Найважливішим змістом освіти є саморозкриття учня, впізнавання ним справжнього себе, творіння у взаємодії вчителя і учня власного образу. Це принципово відрізняється від завдання наслідування зразка. Засвоєння знань, умінь та навичок чи відомостей та правил не може бути самоціллю. Це необхідні, але не достатні умови становлення, самореалізації особистості, оскільки в суспільстві адресатом освіти є саме цілісна особистість, а не ті чи інші її соціальні функції та способи їх використання. Не самі собою знання є метою школи, а учень, який вважає ці знання цінністю, його інтелект і духовний розвиток. Тобто якісною освітою буде така освіта, результатом якої є учень з розвиненим інтелектом, здатністю до самостійного та відповідального мислення, висловлювання та вчинку. Якісна освіта - це утворення якостей особистості.

Важливим для управлінців є контроль за викладанням навчальних предметів та професійною діяльністю педагогів. У рамках цього напряму перевіряється стан організації навчального процесу у 1 класі з метою вивчення стану організації навчального процесу та стану адаптації учнів у 1 класі; у 5-их класах з метою вивчення наступності у навчанні та вихованні, засвоєнні програмного матеріалу, діагностики рівня навченості, стану здоров'я, базових емоцій на початок навчання; у 10 класі з метою діагностики якості навчання та результатів освітнього процесу в умовах профільного навчання та у 4 класі з метою контролю за якістю організації освітнього процесу, дотриманням учнів єдиних вимог до навчання та контроль за рівнем навченості учнів; надання методичної допомоги новоприбулим вчителям, велика увага приділяється персональному контролю вчителів.

Перевірка шкільної документації завжди призводить до висновків, чи правильно і вчасно заповнюють журнали вчителів, чи не припускаються

помилки, які відображаються у довідках адміністрації з перевірки журналів. У зв'язку з цим вчителям рекомендується складати індивідуальний освітній маршрут на кожного школяра, який слабо встигає, та завести кожному із них карту успішності. Результатом такої роботи є показники навчання за підсумками семестру, які відображають кількість учнів, які мають одну чи дві «3» і немає в класі неуспішних учнів.

Моніторинг здійснюється на основі принципів регулярності, відкритості, однаковості, документованості та інтеграції (терміни та зміст визначені програмами самостійної роботи студентів, визначено порядок процедури моніторингу, оформлення результатів його у вигляді протоколу певної форми; моніторинг інтегрований у навчальний процес).

Функціонування системи управління якістю підготовки вчителя забезпечується педагогічними умовами, до яких ми відносимо: створення нормативно-методичної документації, що фіксує всі процеси по досягненню необхідного рівня якості; методичне забезпечення моніторингу якості підготовленості вчителя математики; створення комплексу діагностичних матеріалів з оцінки якості підготовки вчителя математики (з математичного та методичного аспектів); розширення інноваційної діяльності в аспекті пошуку та впровадження технологій, що призводять до вдосконалення якості; включення викладачів вишу до інноваційної діяльності з проблем управління якістю підготовки фахівців; стимулювання керівництвом вишу викладачів, які ведуть науково-методичну роботу.

Напрями методичної роботи слугують: підвищення якості освіти у школі через безперервне вдосконалення педагогічної майстерності вчителя, його професійну компетентність у галузі теорії та практики педагогічної науки та викладання предмета, освоєння інноваційних технологій навчання.

Ефективна робота МО, що працює над методичною темою і тісно пов'язана з методичною темою школи приносить ефективні результати.

Водночас керівникам МО надаються повноваження, що відносяться до стимулювання роботи педагогів щодо створення умов підвищення результативності роботи вчителів, їх активної участі у діяльності МО, конкурсах професійної майстерності; активізації роботи вчителів із

практичного застосування тем самоосвіти. Вирішити це завдання можна за допомогою організації інструктивно-методичних нарад з питань планування роботи над самоосвітою та узагальненням досвіду своєї діяльності; заслуховування на кожному засіданні МО повідомлення вчителів про хід та результативність роботи над темою самоосвіти, запланованості відкритих уроків для обміну досвідом; вивчення та впровадження передового педагогічного досвіду та ін.

Сьогодні школи прагнуть забезпечити нормальне функціонування освітнього процесу, якісне досягнення результатів освіти, що відповідають державному стандарту, та необхідний для цього рівень мотивації, здоров'я та розвитку учнів. Освітні установи намагаються перейти з режиму функціонування режим розвитку, цілеспрямовано займаючись інноваційною роботою.

Вивчення стану викладання та якості знань учнів надзвичайно важливе та значуще для вирішення питань удосконалення викладання, для управління навчально-виховним процесом, тому що своєчасно отримана інформація про результати роботи вчителя та навчальної діяльності учнів дозволяє керівнику оперативно реагувати на труднощі, надавати адресну допомогу та регулювати освітній процес.

Серед різних напрямів підвищення ефективності управління якістю освіти важливим фактором в управлінні освітнім процесом у школі відзначається внутрішньо-шкільний адміністративний контроль – провідна функція управління, покликана виконувати роль зворотного зв'язку між підсистемами освіти.

Результати контролю мають сенс і впливають на ефективність шкільної діяльності, якщо самі піддаються контролю: аналізується правильність вибору критеріїв оцінки того чи виду діяльності, відшуковуються шляхи зіставлення та порівняння отриманих даних, розробляються напрями та етапи корекції виявлених недоліків.

Після проведення дослідно-експериментального дослідження я отримала результати, які дозволили зробити висновок про те, що отримані результати наших учнів під час проведення моніторингу є не випадковими та

підтверджують необхідність використання системи внутрішньошкільного контролю для ефективного управління якістю освіти в освітньому закладі.

Проведено анкетування серед магістрів другого року навчання кафедри освітології і педагогіки, де прийняли участь 19 магістрів (анкетування проведено під час проходження тренінгу з педагогічної практики, серпень 2023 р.), дозволило встановити, що вони всі готові вчитися, щоб набувати результативні знання з управління якістю освіти на засадах використання інформаційно-комунікаційних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бобеляк Н. Модель внутрішньошкільного моніторингу як інноваційний підхід до управління якістю освіти в загальноосвітньому навчальному закладі. Виховна робота в школі. 2016. № 12. С.14–18.
2. Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О., & Ліннік, О. О. (2021). Абетка директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Державна служба якості освіти. <https://sqe.gov.ua/abetka-dlyadyrektora-2021>
3. Бойчук Ю. Д., Боярська-Хоменко А. В. (2022). Інноваційна діяльність керівника закладу вищої освіти в системі внутрішнього управління якістю. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи, (58), 7–16.
4. Болтянська Н.І. Дуальна система освіти як засіб професійної мобільності випускників вищих навчальних закладів / Н.І. Болтянська, О.В. Болтянський // Зб. наук.-метод. праць ТДАТУ «Удосконалення освітнього процесу в вищому навчальному закладі».- Мелітополь, 2018.-С. 20-26.
5. Вакалюк Т. А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в загальноосвітніх школах для підвищення якості освіти / Вакалюк Т. А., Шевельова М. К. // Інформаційно-комунікаційні технології як засіб підвищення якості освіти/ Зб. наук. гр. [ред. кол.: В.Є. Берека (гол) та ін.]. – Хмельницький : Видавництво ХОППО, 2015.–С. 40–45.
6. Вакалюк Т. А. Можливості використання хмарних сховищ / Т. А. Вакалюк // Інформаційно-комунікаційні технології навчання: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, 23 травня 2014 р. / МОН України, Уманський ДПУ імені Павла Тичини; гол. ред. Ткачук Г.В. Умань : ФОП Жовтий О.О., 2014. С. 19–22.
7. Вакалюк Т. А. Можливості використання хмарних технологій в освіті / Т. А. Вакалюк // Актуальні питання сучасної педагогіки. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Острог, 1-2 листопада 2013 року). – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2013. С. 97–99.

8. Вакалюк Т. А. Перспективи використання хмарних технологій у навчальному процесі загальноосвітніх навчальних закладів України / Т. А. Вакалюк, В. В. Поліщук // Педагогіка вищої та середньої школи.– Випуск 46. – Кривий Ріг, 2015. С. 114–119.

9. Вакалюк, Т. А., and М. К. Шевельова. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в загальноосвітніх школах для підвищення якості освіти. *Інформаційно-комунікаційні технології як засіб підвищення якості освіти*/Збірник наук. та науково-метод. праць. 2015. С. 9–14.

10. Волярська О. С. Напрями розвитку вищої освіти в Україні в умовах нестабільності. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. 2020. Вип.2(18). С. 34–43. <https://doi.org/10.35387/od.2>

11. Гаркавенко С. С. Управління якістю освітньої діяльності в аспекті інформаційно-комунікаційних технологій / С. С. Гаркавенко, О. Б. Моргулець, В. М. Павленко // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації» : тези доповідей, м. Київ, 4 жовтня 2019 р. Київ : КНУТД, 2019. С. 11–12.

12. Гончаренко Л. М. Використання ІКТ для підвищення якості навчання [Електронний ресурс] / Л. М. Гончаренко, О. І. Костенко. URL : http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/27861.

13. Горда І.М. Методичне забезпечення моніторингу навчальних досягнень з математики студентів вищих аграрних навчальних закладів: автор. дис. на здоб. наук. ступ. канд.. пед. наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (математика). Київ, 2014. 23 с.

14. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16>.

15. Закон України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 року № 1556- VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/paran65#n65>

16. Закон України «Про освіту» від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

17. Зацарна В. Якість освіти як національний пріоритет. Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка. Суми: Університетська книга. 2007. С. 45–49.
18. Зінченко В.О. Освітній моніторинг як складова ефективного управління якістю освіти: [Електронний ресурс]. [http:// irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe)
19. Інформаційні матеріали щодо використання неліцензійного програмного забезпечення та його легалізації на підприємстві [Електронний ресурс].: URL : <http://soft.vn.ua/docs/Information.pdf>
20. Ісаєва О. Вектор реформування вищої освіти в умовах глобалізації. Молодь і ринок. 2021. № 7-8(193-194). С. 29–32.
21. Каденюк О. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітній діяльності. Перспективи та інновації науки, 2022. №10 (15).
22. Калініна О.Г. Система управління якістю освіти у вищих навчальних закладах США: дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук зі спеціальності 13.00.06 – теорія та методика управління освітою. Старобільськ, 2015. 259 с.
23. Карплюк С., Вакалюк Т. Огляд функціональних можливостей програмного забезпечення для управління освітнім процесом закладу вищої освіти // Інформаційні технології і засоби навчання, 2018. Том 65. №3. С. 262–276.
24. Козарь Т. П. Реалізація держаної політики в галузі освіти на місцевому рівні. Право та державне управління, 2020. №2. С. 321–325. <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.2.48>
25. Комаров В. Якісна вища освіта потребує інтернаціоналізації. Освіта України. 2013. № 13. С. 18–19.
26. Кондур О. С. Міжнародні модернізації освітніх систем у сфері управління якістю та забезпечення сталості. Управління системами післядипломної освіти для сталого розвитку : [колективна монографія] / за заг. редакцією Рідей Н. М. Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2019. С. 129–173.

27. Кондур О. С. Транскордонна модернізація освітніх систем за умов глобалізації. Управління системами післядипломної освіти для сталого розвитку : [колективна монографія] / за заг. редакцією Рідей Н. М. Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2019. С. 97–129.

28. Кравченко О. І. Стратегічні напрями з підвищення якості освіти університетів України. Інноваційна педагогіка. 2019. Вип.19. Т.3. С.160-164/

29. Кравченко О.І. Моделювання стратегічного розвитку університету : монографія/ Х. : Вид-во : Іванченка І. С., 2017. 398 с.

30. Кулик О.Є. Управління якістю надання освітніх послуг загальноосвітніми навчальними закладами на основі інформаційних технологій: автор. дис. на здоб. наук. ступ. канд.. пед. наук зі спеціальності 13.00.06 – теорія і методика управління освітою. Київ, 2017. 25 с.

31. Лист Міністерства освіти та науки України «Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти» № 1/9-565 від 24.10.2017 р. URL: http://nmv.zsmu.edu.ua/upload/doc_nmv/sistema_zvo/lyst_mon.pdf

32. Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності» № 1/9-263 від 20.05.2020 р. URL: http://nmv.zsmu.edu.ua/upload/doc_nmv/sistema_zvo/lyst_mon_1_9-263.pdf

33. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від «01» червня 2017 № 600 (зі змінами); Національний класифікатор України «Класифікатор професій ДК 003:2010» https://hrliga.com/index.php?module=norm_base&op=view&id=433

34. Моргулець О.Б. Управління вищим навчальним закладом як суб'єктом ринку : монографія. К.: КНУТД, 2017. 454 с.

35. Осипчук А. В., Вакалюк Т. А. Використання хмарних технологій у навчальному процесі ЗЗСО. 2018. С.12–18.

36. Павленко В. М., Пономаренко І. В. Використання інформаційних технологій для моніторингу освітніх програм // Національний науково-практичний форум. 2022. С. 6. <https://science.uipa.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/Science-Innovations-Quality.pdf#page=7>

37. Павленко О. О. Використання хмарних сервісів в організації навчального процесу в закладі освіти : кваліфікаційна робота магістра спеціальності 073 «Менеджмент» / наук. керівник К. В. Петрова. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 84 с.

38. Пліш І. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій управління якістю освіти в школах приватної форми власності [Електронний ресурс] / І. В. Пліш // Інформаційні технології і засоби навчання 2012. №1 (27). Режим доступу : <http://journal.iitta.gov.ua>.

39. Пліш І. В. ІКТ в управлінні якістю освіти в гімназії приватної форми власності [Електронний ресурс] / І. В. Пліш // Звіт. наук. конф. Ін-ту інформ. технологій і засобів навчання НАПН України : матеріали наук. конф. (Київ, 29 бер. 2012 р.). К. : ІТЗН НАПН України, 2012. Режим доступу : <http://www.ime.eduua.net/cont/tezy>.

40. Пліш І. В. Основні дефініції і теоретико-методологічні підходи до управління якістю освіти як складової посібника для директора / І. В. Пліш // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. – К. : Педагогічна думка, 2011. Вип. 11. С. 713–724.

41. Пліш І. В. Особливості навчально-виховної діяльності гімназій приватної форми власності / І. В. Пліш // Науковий часопис. Проблеми трудової та професійної підготовки. Серія 13. Вип. 20– Х. : Стиль Іздат, 2012. С. 122–128.

42. Пліш І. В. Управління якістю освіти в навчальних закладах приватної форми власності / І. В. Пліш // Вісник Черкаського університету : Серія педагогічні науки. – Черкаси, 2011. Вип. 206. С. 120–123.

43. Попова О. В., Денисенко А. О., & Васильєва С. О. Моніторинг якості освіти в сучасних ЗВО. Теорія та методика навчання та виховання, 2021. №51, С. 133–145. <https://doi.org/10.34142/23128046.2021.51.13>

44. Про вищу освіту: Закон України. № 1556-VII. (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-VII#Text>

45. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 [Електронний ресурс]. ULR: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#n37>

46. Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти : Наказ МОН України від 16 січня 2020 р. № 54. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0154-20#n14>

47. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України, Стратегія від 25.06.2013 № 344/2013. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>

48. Про освіту: Закон України. № 2145-VIII. (2017). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

49. Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти: Постанова КМУ від 15 квітня 2015 р. № 244. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2015-%D0%BF/ed20190828#Text>

50. Прокопенко, А. І., & Рогова, Т. В. Управління в сучасній системі освіти. Харків: ХНПУ. 2013. С. 17–23.

51. Проценко І. І., Гудименко К.М. Моніторинг як інструмент визначення якості освіти. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2015, № 4 (48). URL: <https://repository.sspu.sumy.ua/bitstream/123456789/1573/1/Monitorynh%20yak%20instrument%20.pdf>

52. Роєнко А. Якісна підготовка майбутніх студентів – важливе завдання середніх закладів освіти. Вища школа. 2009. № 2. С. 72–75.

53. Сбруєва, А. А. Актуальні проблеми управління якістю освіти: теорія, історія, інноваційні технології. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2017. С.18–22.

54. Скляр О.Г. Технологія інтерактивного навчання / О.Г. Скляр, Р.В. Скляр // 36. наук.-метод. Праць ТДАТУ «Удосконалення освітньо-виховного процесу в вищому навчальному закладі». Мелітополь, 2013. С. 155-158.

55. Станкевич І. В., Палілова Т.В. Проблеми управління якістю підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України. URL: http://www.rusnauka.com/8_DN_2011/Economics/6_81494.doc.htm

56. Сушенцева Л. Л., Петренко Л. М., & Житник Н. В. (ред.). Управління якістю освіти: досвід та інновації. Павлоград: ІМА прес., 2018. С. 45.

57. Темченко, О. В. Професійна підготовка сучасного менеджера: проблеми та шляхи їх подолання. Управління школою, 2020. №22–24(646–648), С. 30–42.

58. Топольник Я. В. Система інформаційно-комунікаційної підтримки наукових досліджень майбутніх магістрів і докторів філософії в галузі освіти : дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук за спеціальністю 13.00.10 „Інформаційно-комунікаційні технології в освіті” / Яна Володимирівна Топольник ; наук. кер. Л. Г. Гаврілова ; Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”. Слов’янськ, 2019. 635 с.

59. Хворостенко С. Чи прийде інформатизація навчання у кабінети історії? / С. Хворостенко // Науково-методичний журнал. Харків : Вид. група «Основа», 2003. С. 28.

60. Чалов К. А. Формування цифрової компетентності студентів закладів вищої освіти : кваліфікаційна робота магістра спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» / наук. керівник Т. В. Турбар. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 123 с.

61. Alvarez-Alonso M.J., Scott R., Morales-Muñoz I. COVID-19: Mid-and Long-Term Educational and Psychological Consequences for Students and Educators. Frontiers in Psychology. Section Neuropsychology. 2022. April 18. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.9030222>

62. Blossfeld P.N. How do macro- and micro-level change interact to influence educational outcomes? Sociology Compass. 2022. September 20. DOI: <https://doi.org/10.1111/soc4.130423>.

63. Bukhkalov S.I., Ageicheva A. Complex projects development problems. Інформаційні технології: наука, техніка, технології, освіта, здоров'я: тези доповідей XXVII Міжн. н-практ. конференції (MicroCAD-2019), 15-17 мая 2019 р.: у 4 ч. Ч. II. / за ред. проф. Сокола Є.І. Харків: НТУ «ХПІ». С. 220.

64. Kolomiets N.A. An Analysis of Current Trends in the Organization and Optimization of Higher Education in Ukraine in the Context of Modernization. Science and Education: a New Dimension. Pedagogy and Psychology. 2022. X(103), Issue: 265. P. 24–27. DOI: <https://doi.org/10.31174/SEND-PP2022-265X103-03>

65. Mykhaylyshyn G., Kondur O. Aspects of globalization of education in the context of system globalization. *Edukacja Technika – Informatyka : kwartalnik naukowy*, 2018. no 3(25). P. 84-90.

66. Oguguo B. C. E., Nannim F. A., Agah J. J., Ugwuanyi C. S., Ene C. U., & Nzeadibe A. C. (2021). Effect of learning management system on student's performance in educational measurement and evaluation. *Education and Information Technologies*, 26(2), 1471–1483. <https://doi.org/10.1007/s10639-020-10318-w> 5.

67. The Education, Audiovisual and Culture Executive Agency [Electronic Resource] – Mode of access : URL : http://eacea.ec.europa.eu/index_en.php — Title from the screen.

68. Tippet T.P., Lee J. J. Looking Back to Move Forward: Understanding Progressive Education in the 21st Century. *Journal of Applied Learning in Higher Education*. 2019. No 8. P. 79-98. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1285555.pdf> 5.

ДОДАТКИ

Додаток А

ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ВІДВІДУВАНИХ УРОКІВ

Аналіз відвідування уроків керівниками МО та учителями переметниками показує (усі відвідані уроки проаналізовано адміністрацією, де рекомендації надаються кожному вчителю):

1) вчителі на досить високому рівні володіють технологіями особистісно-орієнтованого навчання;

2) більшість вчителів досить досвідчені, впевнено та професійно володіють навчальним матеріалом, забезпечують виконання стандарту освіти з предметів;

3) під час уроків створюється ситуація успіху, заохочується творчість учнів.

За підсумками відвіданих уроків можна зробити такі висновки:

1) Педагоги школи пред'являють і прагнуть дотримуватися єдиних вимог до учнів під час уроків.

2) Вчителі школи володіють методикою проведення традиційного уроку, але спостерігається використання різноманітних прийомів та методів організації навчальної діяльності, а також застосування комп'ютерних технологій, що дозволяє зробити урок цікавим та пізнавальним.

3) Наголошується на тенденції того, що частина вчителів приділяє достатньо уваги індивідуальній роботі з дітьми, які слабо встигають на уроці, залучаючи їх до роботи класу, конкретизуючи увагу на ході вивчення навчального матеріалу, враховуючи рівень їх підготовки при виконанні завдань. При цьому приділяється увага розвитку в учнів монологічного мовлення, уміння ілюструвати відповідь своїми, самостійно підібраними прикладами, складання коротких планів прочитаного без навідних питань з боку вчителя, самостійно розібратися в матеріалі, здійснювати самоконтроль та самоаналіз навчальної діяльності.

4) Вчителям-предметникам необхідно використовувати під час уроків методи і прийоми, які б ефективно впливали на пізнавальну діяльність всіх учнів у міру їх здібностей; з необхідністю комплексного застосування різних засобів

навчання, спрямованих на підвищення темпу уроку та економію часу для освоєння нового навчального матеріалу, способів його вивчення.